

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ
Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis**

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Quæst. VII. De objecto Dei secundario.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

Q V A E S T I O VII.

DE

Objecto DEI secundario.

S V M M A R I V M.

1. Oculo Dei omnia etiam minutissima pervia sunt. nu. 245. & seqq.
2. S. Hieronymus liberatur à censura Valquez. n. 248. ubi quiddam Deus nesciat mala, scientia approbationis; alia verò, quæ sunt infra conditionem humanam nesciat scientia, cui annexa sit specialis.
3. In Deo non datur cognitio creaturarum, quæ Theologica non sit. n. 250. & seqq.
4. Cognitio matutina & vespertina quid sit. n. 251
5. Continentia eminentialis tam est secundum esse intentionale & objectivum, quam esse physicum. n. 254.
6. Medium sufficiens ad cognitionem comprehensionem causæ est sufficiens ad comprehensionem effectus. ibidem.
7. Vrgens instantia scitu digna. n. 256.
8. Continentia eminentialis in Deo, item vitalis imago divina scientia nihil dicunt intrinsecum supra absolutam Dei sufficientiam. n. 257 & seqq.
9. Ex minus impossibili non sequi impossibile, subtiliter ostendit Subtilis Doctor. n. 258
10. Ens absolutum sub ratione absoluti cognosci potest. n. 263.
11. Data hypothese, quod omnium possibilium congeries impossibilis foret, nullatenus imaginis creaturarum expressiva predicatum ideo deperiret in Verbo. n. 264. & seqq.
12. Deus tam scientia visionis, quam scientia simplicis intelligentia vivit in actu secundo. num. 266. in fine.
13. Predicata Dei intrinseca independentia sunt à creatura possibili, quæ sublata in nullo imminuitur cognitio Dei comprehensiva. ibidem.
14. Creatura possibile ab intellectu divino cognoscuntur non in propria earum cognoscibilitate, sed in essentia divina ut per medium quoddam. n. 267.
15. Quid unio potentia cum objecto pariat notitiam, quomodo probetur. n. 269.
16. Eximitur Aureolus à censura Vekenii. nu. 273.

244 **V**alerius Herice apud Brizenno Controv. 11. disp. 1. art. 2. n. 12. indignam, ait, viro docto divisionem objecti primarii & secundarii scientiæ Dei, sed perperam, & viro docto indignum potius, totum quasi taxare cœtum Theologorum, qui tritis licet non trivialibus tamen, sed sapientialibus insunt Antiquorum loquendi modis, si enim propter diversas rationes in objecto cognitæ, secundum quas intra suam sphaeram objectivam di-

versimodè consideratur, illud possit dividi in materiale & formale, in motivum & terminativum, cur non etiam in primarium, quod nonnulli necessarium vocant & secundarium, cum alia ratione dicatur primarium, nimirum quod est tale, quia consideratur ratione sui præcisè, & alia ratione secundarium, quod consideratur ratione connexionis, quam habet cum alio. Sed missa hæc inutili pugna, quam sola Antiquitas decernit, sit

A R T I C V L U S I.

Cognoscantne Deus omnes creaturas distinctè & in particulari. ubi vindicatur S. Hieronymus à censura quorundam.

Opinio quorundam fuit putantium Deum, eò quoddam cognoscat se ut principium effendi rerum omnium cognosce, re quidem alia à se, sed solum sub communi ratione entis, quæ sententia adscribitur Aristoteli, & Commentatori suo Averroï, sed est error ma-

nifestus, à quo tamen Aristoteles vel pugnantiæ dixit, vel excusandus, cum diversis locis astruat, omniscientiam Deo esse tribuendam, de quo mox plura in corpore, sit

A S S E R T I O I.

Ex fide constat, & naturæ lumen docet, Deum distinctè & in particulari cognoscere omnes creaturas, sive actu extra causam positas, sive tantum possibiles qualvis etiam minutissimas, ac ad infimam rerum classem seu novissimum perfectionis gradum in essendo pertinentes.

245

EST communis contra sceleratos illos homines, qui ut suis effrenatis cupiditatibus indulgentius vacarent, omnium rerum mundialium Dei denegarunt cognitionem, abutentes illis Scripturæ locis Jobi 22. & 14. Circa cæli cardines perambulat, & nostra non considerat. Et illo psal. 71. Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelsis, contra quos clamat 5. Pagina ab initio Gen. 1. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. quasi per totum usque ad Apocalypsin approbans ubique exactam divini contuitus notitiam, contra impios illos, qui ex Job & psal. sibi ad perniciem adulantur. Lege eundem Job. c. 28. v. 3. & v. 10. & c. 31. v. 4. & psal. 49. v. 10. 11. & 138. v. 1. Lege item Ecclesiasticum c. 23. v. 27. & non intellexit, quoniam videt oculus illius, quoniam expellit à se timorem Dei, huiusmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum, & non cognovit, quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super Solem, quod in græcanismo ampliatur: ὁ φάλαρος κυρίου τοῦ ὕψις τοῦ μεγαλοῦς ἡλίου φαινοτέροις εἰσιν, id est, infinitis vicibus, quasi infinities plus Sole lucidiores. & c. 39. v. 24. quibus locis depravatos illos homines, qui se impune, ac ne Deo quidem conscio scelera patrare putant, ideoque liberrimè sese omnium scelerum absurditatibus consecrantes nullum non malum exercere pergunt, arguit & ostendit apertos Dei oculos super ipsorum vivere & agere. Lege item Ecclesi. c. 42. v. 19. & Prov. c. 26. & Esther c. 14. v. 15. nobis sufficiat vel unicus Amos 5. v. 12. Cognovi scelera vestra. & Apostolus ad Hebr. c. 14. v. 13. & non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Huc advocari possent SS. PP. qui & in guttis pluviarum, quas omnes Deus novit, divinæ scientiæ latitudinem explicant, vide S. Cyrill. Hierosol. Catechesi sexta, & S. Irenæum l. 2. c. 45. Omnia quæ facta sunt, inquit, sicut & sunt, ita sciri video, ut det illis singulis speciem, habitum, ordinem, numerum, quantitatem.

Deus omnia videt.

Quocirca superba & insolentes cogitationes, ait Hieronymus in Psal. 137. Deum non fallunt.

Secunda pars, quod ex ipso lumine naturæ veritas assertionis elucescat, probatur manifestè; evidens est in Deo reperiri omnem perfectionem simpliciter: atqui cognitio cupulivæ rei distincta & in particulari est perfectio simpliciter: ergo. maj. patet, min. prob. quia intelligentia perfectissima in natura intellectuali infinita est melior ipsa quàm non ipsa. atqui cognitio distincta cujuslibet rei ac in particulari se extendens ad quodcunque etiam minutissimum & ultimi ordinis gradum, & quæ non est dependens ab objecto motivo creato, est intelligentia perfectissima; ergo.

Confirmatur: Deus est Conditor & causator rerum secundum omnem ipsarum rationem particularem & propriam: rerum Conditor cognoscit res omnes secundum omnem ipsarum particularem & propriam rationem; si enim artifex debet nosse suum opus ad sapienter illud exequendum, maxime Conditor rerum Deus, cujus cognitio est perfectissime comprehensiva, quo pacto cum actiones sint circa singularia, ut habet ipse Philosophus 2. Ethicorum c. 2. S. Augustinus negat Aristotelem negasse Deo omnium rerum etiam vilissimarum cognitionem, Non enim, ait l. 5. de Genesi ad lit. c. 13: opinor quempiam esse tam excordem, ut Deum, quæ non noverat fecisse, arbitretur. Jure proinde hanc veritatem ipsi Ethnici habuerunt solo lumine naturæ exploratam, qui, ut refert Clemens Alexand. l. 5. Stromatum, ante medium, aures & oculos ex materia pretiosa fabricantes consecrabant Dijs, hoc utique tacite signantes, quid Deus omnia videt & audit.

Porro evidentia hujus veritatis magis constabit ex Quæst. sequenti, ubi agitur de modo, quo divina cognitio ad qualvis res clarè & distinctè ac in particulari cognoscendas extenditur.

Vindicatur S. Hieronymus à censura Vasquez.

248

Ambiguus, fateor, verbis & phrasiminus explicata de scientia Dei circa res ad imum perfectionis in essendo gradum spectantes, loquitur sanctus iste Doctor in illa verba Habacuc 1. Mundi sunt oculi tui ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris. Absurdum est, inquit, ad hoc deducere Dei maje-

statem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotve moriantur, quæ cimicum & pulicum, & muscarum sit multitudo, quanti pisces in aqua natent, & qui de minoribus majorum præda cadere debeant. Non sumus tam satui adulatores Dei, ut dum potentiâ ejus ad ima detrahimus, in nos ipsi injuriosi simus. Ita ille, Quæ S. Doctoris verba cont-

Quæst. 7. De objecto Dei secundario. 115

communiter benignè interpretantur Theologi Hieronymum ita locutum fuisse, non ut neget Deo scientiam viliorem illarum rerum & insectorum, sed ut clarius inculcarent, Deum non habere tam paternam curam & specialem providentiam irrationalium, quam habet rationalium, Angelorum scilicet & hominum, seu non habere scientiam circa illa, cui sit annexa specialis providentia, verum soli Vasquez non probantur huiusmodi interpretes super hæc verba, non aliam tamen fuisse S. Doctoris mentem, liquet non solum ex verbis præcedentibus ejusdem textus: Sicut, inquit, in hominibus, etiam per singulos Dei currit providentia: sic in ceteris animalibus generalem quidem dispositionem & ordinem cursumque rerum intelligere possumus, v. g. quomodo nascatur piscium multitudo, & vivat in aquis, quomodo reptilia & quadrupedia orientur in terra, & quibus alantur cibis, &c. quibus satis exprimit scientiam de omnibus, sed non æqualiter eandem adhiberi brutis, insectis & inanimis cum illa gratiosissima benevolentia & providentia, quâ singulos curat homines, quos solos & ad beatum finem creavit, & jugiter ad eundem adipiscendum intus dirigit; sed & clarè de scientia Deo tribuenda, circa quæcunque minutissima explicat seipsum in illud Matth. 6. Si parva, inquit, animalia, & vilia absque Deo auctore non decidunt, & in omnibus est providentia, & quæ in his peritura sunt, sine voluntate Dei non pereunt, vos qui æterni estis, non debetis timere, quod absque Dei vivatis providentia. Ecce, non negat Deo scientiam & omnem providentiam, quâ sciat & providet, quot nascantur, quotque moriantur culices, cimices,

muscæ, & id genus pullorum Cayri, quomodo aliàs S. Doctor hoc loco diceret, quod nec parva animalia & vilia absque Deo auctore decidunt, quodque talis in omnibus sit providentia, ut nullum ex his perituum sit sine Dei voluntate. Deinde de non in hoc loco duntaxat specialem circa homines astruit, ut vides in ultimis verbis, providentiam, quam negat circa cætera, sed & expressè in priori concludit: Non sumus jam satui adulatorum Dei, ut dum ejus potentiam ad ima detrahimus, in nos ipsi injuriosi simus eandem (nota) rationabilium quam irrationalium providentiam esse dicentes. Quid clariùs imò clarissimè idipsum S. Doctor expressit in illud Matth. 10. Nonne duo passeret asse vaneunt? Deinde quomodo in nos ipsos injuriosi essemus, nonne ideò solum si asseramus eandem esse scientiam circa quævis vilissima animalcula, quæ cum nihilo sui reciprocantur, quæ est circa nos, qui æterni sumus? scis quid dixit ille, qui dixit: Nunquid de bobus est cura Deo? ergo Hieronymus solum intendit remove eam scientiam à Deo, quæ est conjuncta cum speciali Dei providentia, imò illo vel simili modo ipsamet S. Scripturæ phrasim explicanda venit, v. g. Habacuc 1. v. jam cit. mundi sunt oculi tui, ne videas malum, &c. & Matth. 26. Nescio vos, quæ loca intelliguntur indubie de visione & scientia approbationis, vel cui sit annexa complacentia, qua Deus sibi complacet de eo quod cognoscit, sicut ergo hac scientia Deus mala nescit, nec iniquitatem respicit, ita & alia, quæ infra humanam conditionem sunt, ea nescit scientia, cui sit annexa specialis Dei providentia.

ARTICVLVS II.

An Essentia divina sit Deo unica ratio ac medium cognoscendi creaturas?

249 IN hoc Articulo elucidantur ampliùs dicta q. 5. & 6. nam disputando an Deus cognoscat creaturas in seipsis, simul explicatur, an cognoscat illas distinctè & in particulari, item quomodo, & an sint objectum divini intellectus, quæ in præfati articulo enucleatius sunt discutienda, sicut autem in præcedentibus, ita in hoc Auctores in varia abeunt placita, nonnulli volunt Deum cognoscere creaturas in seipsis, non autem in Essentia sua tanquam primario objecto, ita Occam cum suis 1. d. 35. qu. 3. quibus alii saltem ex parte accedunt Recentiores concedentes quidem creaturas inspicere à Deo in seipso, sed in-

super in seipsis à Deo immediatè cognosci posse, ita nominatim Soarius ut probabile tenet 1. p. lib. de Attributis positivis Dei, c. 2. n. 13, & constanter Valentinus Herice asserit 1. p. Tract. 1. de Scientia Dei, c. 4. pro hac sententia uterque Soarius cum citato Herice allegant Scotum 1. d. 35. qu. 1, §. Ad ista, n. 10. Cacheyanus autem in sua Theolog. Assertiva de objecto necessario scientiæ Dei c. 2. §. 6. illum citat in oppositum, sed quinam horum ex fide, infra, sit

K 4

ASSER-

ASSERTIO II.

Deus cognoscit creaturas in seipso tanquam in objecto prius cognito,
seu medio objectivo & in quo.

250 **H**anc Scoti esse, non uno videre licet pe-
nes ipsum loco & libro, ut eum in fonte
non legisse se prodant, qui contrarium
illi assignunt, quasi asseruisset Deum cognosce-
re creaturas solum in seipsis, non in seipso. Op-
positum huius primò expresse habet in qu. 31
Prologi Sent. §. Ad tertiam questionem, n. 23. Idem
dico aliter, quod divina Theologia est de omnibus
cognoscibilibus, quia objectum primum Theologia
sue facit omnia alia actu cognita in intellectu suo.
Et mox: Ita in proposito hac Essentia Dei in intel-
lectu suo facit alias quidditates actu notas. & quasi
posterius naturaliter facit veritates illas in istis
contentas notas intellectui illi. Statimque infert,
subdens: Sic ergo Deus de omnibus cognoscibilibus
solum habet cognitionem Theologicam, quia tan-
tum virtute primi objecti Theologici actuantis in-
tellectum ejus, ita quod Theologia Dei non tantum
de omnibus, sed est etiam omnis perfectio possibilis
haberi à Deo de eis. Ubi aperte innuit, esse in
Deo cognitionem creaturarum, sed quæ Theo-
logica sit, id est, quæ respiciat objecta creata,
non in seipsis, sed in divina Essentia ut objecto
primario, & in illa per motionem Deitatis ob-
jecta creata secundariò, aliam verò creatura-
rum cognitionem, quæ Theologica non sit, &
quæ esse creatum immediatè in seipso & non
in eminentia Dei, intueatur Deo indignam
æstimat.

Scotus
in 3. Idem Doctor tenet 3. d. 14. q. 2. n. 8. his ver-
bis: Potest dici, quod conclusio ista posset poni duo-
bus modis: uno modo, quod anima Christi haberet
unam visionem respectu Verbi ut primi objecti, &
omnium objectorum relucens in Verbo, aut se-
cundariorum objectorum, ad quæ objecta secunda-
ria haberet respectus distinctos. Quæ locutio Sco-
ti non valeret, nisi supponeret creaturas relu-
cere in Verbo, quas anima Christi in illo vide-
re posset, adeoque & Ipsum Verbum divinum
posse illas videre in seipso, ita ut ratio motiva
terminationis divinæ cognitionis live ob-
jectum primum terminationis divinæ scientiæ
in illam creaturarum veritatem participatam sit
ipsummet Verbum divinum. Vide de his plura
in Libro QQ. Quodlibeticarum, Quodl. 14. ubi
multis probat, divinum intellectum moveri
solum ab Essentia divina tam ad aliorum, quam
sui cognitionem, accipe vel unicum inde ex
n. 20. in fine, §. vel versu: Respondeo, lapis vide-
tur. Ad objectionem ait: Essentia se solam, &
soli suo intellectui se representat ante actum intelli-
gendi; sed lapis videtur in Essentia divina ut ob-
jectum secundarium in primo objecto, non quidem
motivo ad intellectionem secundi, sicut movet intel-
lectum proprium, & sicut intellectum nostrum, &
cæt. ubi sicut & q. 3. Prologi cit. n. 23. §. Sed de

intellectibus creatis, disertè ostendit discrimen
inter intellectum divinum & creatum in hoc,
quod divinus sit incapax cognitionis, quæ pri-
mò & per se non respiciat pro objectivo moti-
vo Essentiam infinitam; intellectus verò crea-
tus etiam lumine gloriæ illustratus habilis sit, ut
noticiam circa objecta creata & finita elicere
possit. Hæc loca, ex quibus manifestè constat,
falsò Scotum citari pro opposito assertionis sus-
tinent, citò multò plures textus afferri possent,
itaque

Probatur Assertio secundò, Auctoritates reco-
lendo, & rationes supra adductas q. 5. sub asser-
tione 2. probatione quartà.

Probatur etiam ratione. Quod modus cog-
noscendi, qui nullam importat imperfectio-
nem, & qui nobilior est, debet deferri Deo, sed
cognoscere creaturas in seipso tanquam in ob-
jecto cognito & medio objectivo nullam im-
portat imperfectiorem, & est modus illas cog-
noscendi, nobilior: ergo. major constat, mi-
nor prob. quoad primam partem, cognoscere
creaturas sic in seipso exprimit eminentiam re-
presentativitatis divinæ, vi cuius non solum
sufficiencia ad cognoscendum esse increatum in
Deo, sed & esse creaturarum relucet, sed hoc est
sine imperfectiorem, ergo. Probatur etiam mi-
nor, quoad secundam partem ex cognitione
Beatorum & Angelorum, qui nobiliori modo
cognoscunt creaturas in Verbo, quam illas in
seipsis, ut liquet ex illo S. Augustini l. 5. de Ge-
ne. ad lit. c. 23. & 24. duplicem distinguente
creaturarum cognitionem in mente Angelo-
rum, unam videlicet in Verbo, quam maturam
vocat, alterum in proprio genere per proprias
species & in seipsis, quam vespertinam appellat,
eò quod sit minus perfecta & clara, quam visio
in Verbo. quæ, ut habet l. 11. de Civit. Dei, c. 7.
decoloratior est, quam cum in sapientia Dei cog-
noscitur: atqui infinites nobiliori modo Deus
res cognoscit, quam Angeli: ergo cognitio
creaturarum in Verbo, live in seipso in Deo af-
ferenda est.

Dices. Deum cognoscere creaturas in seipso
velut in objecto cognito, maximam dicere im-
perfectiorem, ergo prima pars probationis
non subsistit. Anteced. prob. Vasquez l. p. d. 60.
c. 2. n. 8. objectum aliquod prius cognitum
non potest esse medium cognoscendi aliud
quidditativo & proprio conceptu, nisi in se
contineat omnes rationes illius, & sit omnino
illi simile; si enim est ab alio diversum, non po-
test concipi, quomodo in illo ad instar illius
possit aliud quidditativè & comprehensive
cognosci, ergo cum Deus non contineat forma-
liter rationes creaturarum, sed sit infinita ab-
solutè

Quæst. 7. De objecto Dei secundario. 117

multitudo inter ipsum & creaturas, & nonnisi analogicè affimilentur divinæ essentia, consequens est, non posse illas cognosci in seipso vel verbo, eadem ratione convellitur eadem minor quoad secundam partem, & probatio ejusdem ab Angelorum cognitione tracta.

Respondetur, Totum retorqueri posse contra Adversantes, cum ob eandem causam ab similitudinis creaturæ in seipsis non sint ab intellectu divino immèdialiter cognoscibiles, ut licet cognitio Dei respiciat creaturas, seu objectum creatum, ratio tamen movit cognitionis divinæ in tale objectum, ut possit attingi ab intellectu divino, est sola visibilitas Dei mediante Essentia illius tanquam objecto per se primario.

253
Quare Deus non attingat creaturas in seipsis.
Et ex hoc ante responsionem ad instantiam probatur assertio nostra *secundo*. Ad cognitionem non suppetit solus intellectus, sed requiritur unio objecti cum intellectu, cui per animatam & vitalem repræsentationem affimilatur, in hoc enim cernitur discrimen intellectus à voluntate, quod ista operetur per modum inclinationis & impulsus seipsam movendo in objectum, intellectus verò vitaliter affimilatur objecto per speciem intelligibilem realiter illi inexistenti, juxta id vulgatum: *Ex objecto & potentia paritur notitia*: atqui Deo non potest inexistere species intelligibilis, nisi quæ est ipsa essentia divina: ergo per objectum nobis ab similitudinem inter intellectum divinum & creaturas, nulla intelligibilitas creata potest inesse divino intellectui, nisi per speciem increatam, seu per ipsam Essentiam Divinam.

254
Confirmatur. Non potest divina voluntas terminare ad bonum creatum tanquam ad objectum formale motivum & primum, cum illud solum sit illimitata Dei Bonitas: ergo nec intellectus ad objectum seu verum creatum, ergo non est possibilis in Deo aliqua tendentia intellectiva, quæ non spectat primariò & per se scibilitatem Dei, & secundariò creaturas, prout continentur in eminentia cognoscibilitatis divinæ. *Vides ergo*, quod ab argumento nobis obtruso roboretur potius, quam enervetur Assertio.

Respondetur jam ad illud negando Deum non comprehendere creaturas in seipso tanquam in objecto cognito, ad rationem verò in oppositum, ut in Assertionem sequenti statuatur, diximus ut possit aliquid esse medium cognoscendi aliud quidditativo & proprio conceptu debere continere omnes perfectiones illius, & esse illi simile, vel formaliter, vel eminenter, Deus autem est omnibus creaturis eminenter similis, earumque perfectiones, species universas, omnesque participatorum essendi rationes tanquam ex se & in se derivabiles continet eminenter, verum in hac specierum creaturarum & similitudinum, rerumque participatarum continentia, non est increabilis ulla realitas, quæ non importet formalissimè rationem increati ob rationem dictam, quod nihil intelligibilitatis sit unibile intellectui divino, consequenter, nec ut ratio motiva & specificativa attingibile

ab illo, nisi secundum esse divinum & increatum: frustra itaque requirebatur in objectione similitudo formalis, ubi adest eminentialis, signanter quia isthac continentia non solum est secundum esse physicum, sed etiam secundum esse intentionale & objectivum, incredibile enim est, id, quod est sufficiens medium ad cognitionem comprehensivam causæ, non esse sufficiens ad cognitionem comprehensivam effectuum, evidens autem est, Essentiam divinam esse medium ad comprehendendum seipsum, suam omnipotentiam, omniscientiam, &c. ergo & ad comprehendendum quodcumque verum, seu scibile participatum.

Urgebis contra hanc doctrinam: Si eminentialis continentia seu virtualitas primæ causæ esset medium cognoscendi creaturas in se virtualiter contentas, jam Deitas esset imago vitalis & essentialiter dependens à creaturis, consequenter non esset magis necessarium esse Deitatis, quam esse creaturarum, illisque negatis & ablati per necessariam connexionem scientiæ Dei cum creaturis, & dependentiam ab illis, sequeretur, quod etiam negaretur atque auferretur attributum scientiæ tam æquè primò spectantis creaturas, quam eas inspicientis in eminentiali Dei continentia. *Sequela antecedentis* quoad primam partem patet: quia Deus per hujusmodi scientiam virtualiter attingit objecta creata, ita ut per talem imaginem creaturarum intellectui suo præsentium Deus constituitur intelligens creaturas in actu secundo. Secunda pars *sequela anteced.* quod esset essentialiter dependens, patet etiam, quia quælibet cognitio pendet ab objecto, à quo speciem habet: potestq. argumentum amplius stabiliri. Continentia eminentialis in Deo non solum consistit in activa virtualitate ad posse repræsentare res possibiles in Essentia Divina, sed in passiva quadam creaturarum participabilitate, & Esse Divini imitabilitate, ex qua sequitur creaturarum non repugnantia, quæ est ipsa earum possibilitas: atqui ablata creaturarum possibilitate, talis auferretur participabilitas, ergo auferretur intrinsecum prædicatum in Deo, seu ratio & vis determinata, ex qua necessariò fit consequens illa rerum possibilitum non repugnantia.

Hoc argumentum cum sua confirmatione contra scientiam Dei, quam communiter tenet et Doctores cætus in Theologia, apparenter est satis molestum, urgetque magis contra scientiam Dei, quam aliqui sustinent, attingentem creaturas in seipsis, quæ æquè importat perfectionem imaginis vitalis ab objecto dependentis, cum nihil minus intueatur talis scientia Dei in objecto creato in seipso viso, quam scientia Dei attingens creaturas in Verbo, ac proinde tam esse necessarium Esse creaturarum, quam Esse divinum ad salvandam increatam scientiam respectu creaturarum. Cum hujus argumenti solutio ex aliis pendeat principiis, quibus impertransitis, pertransiri nequit.

Sic

DIGRES-

Medium
compre-
hensivum
causa est
compre-
hensivum
effectus.

256
Instantia
urgens.

in quo
consistat
continen-
tia emi-
nentialis.

Hoc argu-
mentum
premit a-
quæ Ad-
versarios.

DIGRESSIO INCIDENTALIS.

An data hypothesi, quod omnia quæ de facto sunt possibilia, impossibilia forent, adhuc superessent in Deo eminentiales continentia & virtus quævis factibilia præstandi, & vitalis imago divinæ scientiæ eadem quæ modò est?

257

DICO PRIMO generaliter: Omnes ista continentia non addunt aliquid intrinsecum supra absolutam sufficientiam Dei, ita ut simpliciter etiam sublata omni possibilitate entis creati salvetur independentia Dei ab omni ente creato.

Scotus.

Hoc assertivum dictum apertè constat esse de mente Scoti 1. d. 8. q. 5. n. 17. §. Istis rationibus cuiusdam Doctoris. Scotum sequuntur alii plures extra scholam suam, quatenus docent comprehensivam intellectus paterni productionem, qua dicit & generat Filium non spectare omnipotentiam essentialiter ut importat habitudinem ad creaturas possibiles, sed ut ab huiusmodi respectu absolvitur. Colligitur item ex Scoto 1. d. 30. q. 2. §. Ad secundam quæst. n. 14. ubi subtiliter ostendit, nullam in Deo dari realem habitudinem vel respectum ad esse creaturæ.

258

Probatur ex Scoti primo loco citato, ubi impugnans opinionem Philosophorum volentium, quod Deus agat necessariò, ostendit subtiliter ens summè necessarium non posse non esse, etiamsi non esset quodcunq; à se realiter distinctum, idq; hoc argumento: quod est necessarium à se & à nullo dependet, sic est necessarium, ut circumscripto alio quocunq; à se, à quo non dependet, nec in essendo, nec in necesse esse, impossibile sit ipsum non esse; sed audiamus verba Doctoris: *Ens absolutum, quod est ex se necessarium perfectè quantum potest cogitari aliquid esse necessarium, non potest non esse quocunque alio à se non existente: sed Deus est summè necessarius secundum illum intellectum præacceptum, ergo quocunque alio à se non existente, non propter hoc sequitur ipsum non esse. majorem probo: quia ex minus impossibili non sequitur impossibile, sicut nec ex minus falso sequitur falsum.* Hæc Doctoris ratio, ut optime Lycherus hic super litteram patet in exemplo de necesse esse ut duo, & de necesse esse ut uno, v. g. necessarium ut duo (quod supponamus) indubiè erit impossibile non esse ut duo, quia sicut aliquid est evidens in veritate, ita oppositum erit evidens in falsitate. 1. Postea sic etiam, quando aliquid est necessarium in essendo, tanto est impossibile in non essendo, ex quo similiter cognoscis, quod dato necessario ut unum, sit impossibile, illud non esse ut unum, quia tanta est impossibilitas non essendi, quanta est necessitas essendi. Jam ad propositum: sit ergo continentia virtualis vel eminentialis, vel quodcunque prædicatum intrinsecum Dei necessarium ut duo, quale indubiè erit respectu

Ex minus
impossibili
non sequitur
impossibilis.

creaturæ, quod sit necessarium ut unum, jam si necessarium ut duo, posset non esse ex hoc, quod necessarium ut unum (datâ positione sive possibili, vel impossibili) posset non esse, tunc impossibile non esse ut duo, sequeretur ex impossibile non esse ut unum, & sic impossibilem ista hypothesi posset sequi ex possibili, vel saltem magis impossibile ex minus impossibili, quod probatur; quia si removeatur ab impossibili ut duo, una ratio impossibilitatis, adhuc erit impossibile; si autem ab impossibili ut unum removeatur, ratio impossibilitatis amplius non erit impossibilis; ergo possibile. ergo ex hac suppositione, quod non esset creatura possibilis, si ideo destruerentur intrinseca Dei prædicata, sequeretur ex minus impossibili magis impossibile, nam impossibile est, quod non esset Deus, quàm quod non esset illa creatura. Insuper ex minus falso sequeretur magis falsum: quod eodem modo Doctor probat, quia falsius duplicem habet gradum vel rationem falsitatis, & minus falsum tantum unicum, cum circumscripta à falso ri una ratione falsitatis, qua excedit minus unicum falsum stante alia, & circumscripta à minus falso illa, quam habet, tunc falsius erit falsum, & minus falsum non erit falsum, quia circumscripta est ratio falsitatis minus falsi: ergo hoc posito falsius erit falsum, & minus falsum erit verum, & tunc ex vero sequitur falsum, vel saltem ex minus falso sequitur magis falsum. ergo à primo ad ultimum, si nunquam magis impossibile posset esse ex minus impossibili, nec magis falsum ex minus falso, falsum erit, quod sublata creaturarum possibilitate auferatur ipse Deus, vel prædicata intrinseca Dei.

Dices contra istam rationem, & objicit Doctor sibi ipsi. Principium destruitur destructâ conclusionem ex i. Priorum, & tamen principium ex se videtur esse magis necessariæ veritatis, quàm conclusio, quæ non est necessaria, nisi ex principio, & magis impossibile est, ut non sit verum principium, quàm non sit vera conclusio: ergo quamvis magis necessarius sit Deus, & magis impossibile, quod non esset, quàm ulla creatura, posset tamen sequi, quod non esset, si non esset possibilis creatura.

Respondet Doctor negando consequentiam in disparitate fundatam, quamvis enim veritas principii sit major veritate conclusionis, tamen ad non esse veritatis conclusionis sequitur non esse veritatis principii, estque disparitas in hoc, quia veritas conclusionis suo modo est pars veritatis principii, ut non sit simpliciter alia à veritate

Quæst. 7. De objecto Dei secundario. 119

ritate principij, ut v. g. veritas hujus principij, *omne animal rationale est risibile*, hanc includit veritatem, quod omnis homo sit risibilis, Petrus, Joannes est risibilis &c. sic quod veritas totalis principij integretur ex veritatibus omnium conclusionum in illo contentarum, idq; Doctor probat ex veritate propositionis universalis, quæ integratur ex veritatibus omnium singularium, quia principium aliquod universale æquivaleret omnibus conclusionibus particularibus ex ipso deducibilibus, quod enim verum est, omnem hominem esse risibilem, est, quia æquivaleret omnibus istis, hic homo est risibilis, & sic de aliis speciei humanæ individuis, in quorum uno si falleret risibilitas, principium hoc universale: *omnis homo est risibilis*, non magis staret, quam totum sine partibus, numerus quaternarius sine binario, senarius sine ternario, ut in aliis mathematicis exemplis subtiliter Doctor demonstrat. In proposito autem & ratione à Scoto adducta longè aliud est, quia ens aliud à Deo necessarium, non est pars Dei, & consequenter si non esset, non deberet sequi non esse Dei. Ergo rectè Scoto. I. c. *Stat probatio majoris, quod ex minus impossibili non sequatur impossibile*.

160 Instabis itaque: Risibilitate destructa destrueretur rationalitas: sed illa non est pars rationalitatis; ergo destructo minus necessario, qualis est risibilitas, destrueretur magis necessarium, quale est rationalitas. ergo ex minus impossibile, sequitur magis impossibile.

Respondeo conced. majorem, ad min. dico: licet illa non sit formaliter pars rationalitatis, æquivalenter tamen est ad modum partis realiter inseparabilis, cum illi sit realiter identificata, & proprietates ab illa emanans intelligibiliter minus inseparabilis ab illa, quam animalitas, quam non implicat intelligibiliter componi cum irrationalitate, secus est de risibilitate, quæ omni & soli & semper rationalitati propria apta nata est se destructa secum trahere destructionem rationalitatis, & vicissim, quod item non currit Deum inter & non repugnantiam creaturæ.

161 Instabis secundò. Continentia leonis v. g. est prædicatum formale & intrinsecum Deo, sed nequit concipi continentia leonis sine leone, ergo non est in Deo imago vitalis leonis sine leone viso. Respondeo conced. maj. distinguo min. sed nequit concipi continentia leonis sine leone, quatenus illa continentia est absolutum Dei Attributum, & quatenus importat absolutam duntaxat sufficientiam virtutis divinæ: nego minorem, nequit concipi continentia leonis sine leone, quatenus exprimit insuper habitudinem & respectum rationis ad connotatum creatum; concedo min. est autem manifestum, quod respectus rationis nihil ad propositum faciat, cum possit continentia eminentialis intelligi citra omnem hujusmodi respectum & habitudinem rationis.

162 Instabis tercio. Esto possit ista continentia concipi sine ista habitudine rationis, non ta-

men ut est activa quædam virtualitas, quia sicut continentia cujuslibet effectus creati est intrinseca causæ creatæ, ita & increatæ. Respondeo, continentia virtualis principij creati est propter effectum creatum, quæ non exuperat gradum necessitatis sui effectus, unde consequens est, si impossibilis esset effectus, & causa effectum illum continens foret impossibilis, secus est in Deo, in quo ablato ente possibili quidem tolleretur virtualitas respectiva, non tamen vis illa essentialis, quæ ex se conferre posset ad productionem entis, si ex parte illius esset possibilitas; itaque sicut quantitas bipalmaris est æquivalenter æqualis palmari, non è contra palmari æqualis bipalmari, & universim majus minori, & æquivaleret & superaret illud, ita continentia increata æquivaleret creatæ, & infinitis parasangis exuperaret illam, ut mirum non sit ablata entium possibilitate, nihilominus remanere absolutum esse talis continentia, non item causa creatæ & virtualitas illius.

Dices: Ea est connexio quantitatis bipalmaris, ut illa non possit esse sine palmari, neque ullum majus sine minori sed illa palmari sublatâ, necessario etiam tolleretur bipalmaris, esto illa quantitas bipalmaris & omne majus æquivaleat & exuperet suum minus: ergo etiam licet sit necessaria connexio asserenda inter Deum & creaturas posibles, ut si tolleretur qualibet creatura etiam modicissima, ex eo tamen non inferatur æqualis necessitatis ratio in Deo & creaturis, eod quod Deus exciperet creaturam, & firmiorem necessitatis gradum sibi vendiceret, quam creatura possibilis, quamvis & hæc ut Deus etiam subsistat, necessaria sit, hujus exemplum obvium est in hoc complexo necessario ex necessario antecedenti, ut *Petrus est homo*, ergo *est risibilis*, ubi antecedens est magis necessarium, quam consequens, eod quod necessitas consequentis effluat ex necessitate consequentis, & tamen si tolleretur risibile Petri, non subsisteret homo Petrus.

Respondeo hic breviter, quia de hoc Controv. 15. agitur pluribus, & dico hanc instantiam exorbitare, & contra Opponentium intentum reddere Deitatem simpliciter à creaturis ut à posteriori dependentem in suo esse eodem modo, quo diximus statim virtutem operativam in suo esse dependere ut à posteriori à sua causalitate, ut si implicatoria esset calefactio, etiam implicantiâ diceret virtus calefactiva, nam esto calefactio sit posterior virtute calefactiva, attamen sola connexio principij cum suo influxu tanquam termino & causâ finali propter quam est principium, id obtinet, ut virtus agendi censeatur, esse propter causalitatis influxum consequenter ab illo simpliciter dependeat, tanquam à ratione ultima & finali existentia talis causæ. Sed Deus à nulla creatura ita dependere potest, ut ille sit propter illam, id enim præcisè diceretur, & esset quasi frui utendis, & impie uti fruendis, ipsamque primariam Dei necessitatem, creaturis non indigentem minorare ad talem indigentiam, quæ risibilitas indiget ad sui esse humanitate, & quantitas

titas bipalmaris palmari, quod nefandum est.

263

Confirmatur & probatur dictum nostrum assertivum secundò. Non potest assignari ullum principium, ex quo tam necessaria colligatur connexio inter Deum & aliud à se realiter distinctum, ut destructo illo alio à se distincto, etiam destrueretur Deus; ergo non debet dici, factà illà suppositione, quòd si non esset ullum ens à Deo, quod non esset ipse Deus. *Anteced. prob. illud esset, quia possibilia cognoscuntur in Deo vi relationum transcendentalium Dei ad ipsa, cognitio autem relativi nunquam possit obtineri præscindendo à cognitione termini, aut termino ablato, cujus est repræsentativa: sed hoc principium est nullum: sequela majoris patet ex ipsa objectione, & illius confirmatione supra n. 256. & 239. in objecto & refutatis; dicunt enim, quòd continentia eminentialis sit ratio motiva cognoscendi creaturas, consequenter oporteat Essentiam divinam in sua eminentia dicere habitudinem realem ad creaturas. Minor prob. tum quia falsum est dari in Deo relationes reales ad creaturas, ut egregie ostendit *Subtilis* 1. d. 30. q. 2. §. *Ad secundam quest.* n. 14. & refertur à nobis de hac re. Tomo 2. *Controv.* 2. q. 4. art. 2. circa finem, vide ibi. tum esto gratis concederentur illæ relationes in Deo, non tamen inde sequeretur creaturas necessariò tantum posse cognosci vià relationis: ergo. *Anteced. prob. de facto ens absolutum sub ratione absoluti est medium ducendi in cognitionem alterius, ut patet in sensibilibus, quæ ducunt in notitiam intelligibilibus, non per relationem, sed quatenus intellectus abstrahit ab illis specie intelligibiles, ergo fieri potest, ut non per continentiam relata ad objectum potentiale, sed per absolutum in esse Dei absoluto habetur medium cognoscendi res virtualiter in illa contentas. Quod autem dicis non posse obtineri cognitionem creaturarum præscindendo à cognitione termini seu termino non existente, procedit ad summum de relativo & relatione formaliter sumptis, & ut in actu exercito, non de iisdem sumptis fundamentaliter in ipsa absoluta eminentia contentis, & quasi in actu signato.**

264

Dico secundò: Datà hypothèsi, quod omnium possibilium congeries impossibilis foret, licet imminuerentur & perirent in Deo certæ extensiones ad extra & denominationes, quæ illi ex connotatione objecti possibili accedunt, nullatenus tamen prædicatum imaginis expressivæ creaturarum quoad omnem rationem vitalem & intrinsecam ejus.

Probatur primò generaliter ex omnibus iis, quæ adducta sunt pro primo asserto.

265

Sublatà possibilium congerie in nullo imminuitur com-

Probatur secundò specialiter: Actus intellectus paterni, quo fit partus verbi divini, non attingit formaliter creaturas posibles in continentia relata quasi importante habitudinem ad illas: ergo nec actus divinæ Essentiæ ad partum cognoscitivum: *Antecedens* hic cum communiori suppono ex alibi dicendis, con-

sequentia patet, quia non obstante talis respectus remotione actus generationis est comprehensivus: ergo & actus Essentiæ cognoscitivus, sed actus comprehensivus in nullo intrinseco imminuitur, cum alioqui non esset comprehensivus, quem nihil latet indivisibilis naturæ, ergo licet tolleretur extrinseca connotatio vel extensio & appositio ad objectum creatum, nihil tamen vitalis expressiois, eo prorsus modo si implicarent spacia, tolleretur quidem ab immensitate divina relativa secundum locum denominatio ubiquitatis, quum à reali præsentia ad spacia trahit, nequaquam verò absoluta illa & essentialis capacitas ad implendum omnia spacia possibilia, si talia possibilia forent.

Probatur tertio. Scientia libera seu visio non minus expressivè & vitaliter attingit objecta, quàm scientia necessaria seu simplicis intelligentiæ: sed scientia visionis non habet quantum ad prædicatum intrinsecum imaginis expressivæ creaturarum necessariam connexionem cum objecto ad futuritionem liberè immutato, ergo nec quæcunque alia scientia Dei, ita ut prædicatum imaginis semper æquè supersit, sive objectum maneat, sive pereat illius esse possibile, seu non repugnantia ad esse. *Major prob. ex supparitate rationis, quia non minus per talem visionem creaturarum vivit Deus, quam per simplicem intelligentiam. Secundò probatur eadem major, ex hoc, quia aliquid attingit scientia visionis, quod non attingit scientia simplicis intelligentiæ: sed cum hoc ipso quod speciatim illa attingit, non importat illam connexionem quantum ad prædicatum intrinsecum imaginis, quam quasi superaddit scientia visionis supra scientiam necessariam, ita ut illa vitalis expressio visionis deletur ablato objecto: ergo nec prædicatum imaginis simplicis intelligentiæ, consequenter ablato objecto tantum extrinseca extensio ad objectum, vel illius connotatio perit. *Antecedens* quoad primam probationem, nemo est, qui negaverit, nisi velis, quòd scientia visionis nil expressiois vitalis apponat supra scientiam simplicis intelligentiæ, quod constat esse falsum, tum quia eodem pacto dici posset scientiam attingentem creaturas in se ipsis, quæ tamen ab Adversariis defenditur, non superaddere expressivam imaginem cognoscibilitatis ab objecto, prout saltem importat rationem assentiendi, cum nihil intueatur in objecto, quod non etiam cognoscat scientia visionis & in Verbo; tum quia non esset in quo constitueretur discrimen scientiæ visionis & liberæ à scientia necessaria, illud enim non est in solo modo tendendi, quatenus scientia creaturarum in Deo attingat creaturas in eminentia principii seu ex penetratione visibilitatis Dei; altera verò in formalis veritate illarum, sed etiam scientia visionis ex parte objecti aliter attingit creaturas, quàm simplicis intelligentiæ, hæc licet intueatur & exprimat perfectè creaturas illas, tamen exprimit sub statu*

attingas, & qualiter scientia simplicis intelligentiæ statu solum negativo, & non repugnantia & quali in actu signato, scientia verò visionis inuenerit sub statu positivo utpote effectivè & in actu exercito ad futuritionem & existentiam contracto: sed attingere positionem & negationem dicit distinctam rationem scientiæ ex parte objecti differentis: ergo una non dicit eandem expressionem vitalis imaginis ex parte objecti, quod attingit quam dicit altera, non attingens illud. Sed certum est, quod scientia libera, quantum ad omne prædicatum vitalitatis & imaginis intrinsecæ omnino sit independens ab objecto: ergo & scientia necessaria erit independens ab illo, objecto proinde ablato, seu omni creatura possibili facta impossibili, nil perit vitalis expressionis scientiæ, quam simplicis intelligentiæ dicimus. Dixi ex parte objecti, quia scientia visionis ut extenditur ad objecta contingentia non apponit aliquod prædicatum vitalitatis intrinsecum supra scientiam simplicis intelligentiæ, ut vel inde patet, si Deus hodie destinaret ad futuritionem aliquod ens, quo ab æterno non fuisset objectivè immutatum, aut ad futuritionem ex possibilium classe extractum, certè scientia visionis ob suam infinitatem illud futurum accedens sine intrinsecæ additione vel à creatione alicujus rationis intrinsecæ aq; ac omnia alia repræsentaret, sicut enim si Deus v. g. talem creaturam ad futuritionem non destinasset, nullum deperiret in Deo prædicatum intrinsecum ob non extensionem scientiæ visionis ad talem creaturam; ita neque si de novo aliqua crea-

tura ad futuritionem immutaretur, vel data hypothese quod impossibile aliquid fieret possibile, vel non repugnans ad existendum accederet quidem ex parte objecti nova terminatio & connotatio objecti, nihil tamen intrinseci: ergo potentia divina illud sine nova aliqua additione rationis intrinsecæ attingit. his visis

Respondetur, Argumentum supra sub n. 256. Diluitur & confirmationem illius nullum habere ro-
bur, nisi quatenus Divina scientia à nobis allata n-
chymericè concipitur in duobus: semel quasi 256.
propter intrinsecum prædicatum vitalis ima-
ginis sive scientiæ expressivæ creaturarum de-
ferenda sit æqualitas veritatis & necessitatis in-
ter esse Divinam & esse participatum creatu-
rarum, ita ut utrobique, quod est falsissi-
mum, eandem vel supparem dicunt depen-
dentiæ connexionem, & hinc in hypothese
ablata possibilitatis creaturarum & negatâ il-
lâ connexionem semel & secundo concipitur Di-
vina Essentia quasi non habens perfectionem,
ex quo sit necessarium creaturas esse posibles,
quod similiter falsum esse patet conspicuè ex
dictis in hac digress. accedit quod vel inde eli-
datur tanta connexio Dei cum creaturis, quod
scientia spectans creaturas in eminentia Dei
sit primariò & essentialiter imago Dei, se-
cundariò autem & accidentaliter totius en-
tis participati, quod se habet ad intellectum
divinum tanquam objectum solum materiale
& terminativum, adeoq; est independens
ab illo, quamvis sit expressa imago, per quam
Deus vivit in actu secundo.

ARTICVLVS III.

An Deus per suam duntaxat Essentiam ita cognoscat creaturas, ut illa non solum habeat rationem medii *Quo & in quo*, juxta artic. superioris dict. sed & rationem medii *Quod* tanquam objectum prius natura cognitum ducens in cognitionem creaturarum velut objectum divi-
næ intellectiōis secundarium.

Sensus questionis est an intelligibilitas creaturarum Divino intellectui non inexistat nisi sub motivo & objecto formali infinito, ut unice Essentia Divina ratione virtualis & eminentialis continentia, & sub sola ratione intelligibilitatis increata debeat esse & medi-

um *quo & quod* cognoscendi creaturas, ita ut creata creaturam cognoscibilitas nulla ratione se habeat ad intellectum Divinum tanquam objectum formale, sed ut terminativum & materiale tantum.
sit

ASSERTIO III.

Creaturae possibiles sunt intelligibiles ab intellectu divino non in propria earum cognoscibilitate, ita ut secundum modum essendi ipsis proprium se habeant tanquam motivum & objectum primum intelligibilitatis earum; sed quia per formam intelligibilem increatam sunt intelligibiliter & repraesentative in illo, ut objectum terminativum actum in Essentia Divina ut ratione motiva terminationis, & ut medio quod cognoscendi illas, ut omnis proinde creatura secundum omnem rationem formalem ejus in intellectu Divino secundum speciem duntaxat increatam relucet.

267

Scotus.

Hec est conformis doctrinae Subtilis nostri Doctoris 1. d. 35. q. 1. quae est unica istius distinctionis, quae quidem §. ad ista, n. 13. à quibusdam in oppositum citatur in his Doctoris verbis: *Licet Deus principaliter sit sapiens sapientia Essentia suae ut objecti, tamen non omni modo, si non sciret creaturam, quae creatura ut intellecta ab ipso est idea. quasi Scotus cum idea apud illum sit creatura ut intellecta, seu secundum esse objectivum & proprium, quod habet in mente Dei, intendat dicere Deum non tantum in Eminentia sua, sed etiam in seipsis immediate creaturas inspicere, sed si textus textui jungatur, aliud emergit; nam statim ibi subdit: Et si Augustinus aliquando loquatur aliter de ideis, quasi sint rationes cognoscendi aliquid, cum tamen hic non dicat ipsas esse nisi rationes, secundum quas formantur, quae formantur; potest, inquam, exponi illud dictum ejus, si alibi dicatur, non quod ly secundum, notet rationem formalem intelligendi, sed secundum quas, ut sunt objecta non prima, nec movencia intellectum, sed objecta secundaria terminantia intellectum. Quod Scoti testimonium manifeste stat pro nostra assertione, & potest addi secundum ex eadem quaestione n. 15. Ad tertium de objecto illimitate respondeo, objectum in quantum motivum, & in quantum primo terminativum, & per consequens ut dupliciter necessarium requisitum vel coexactum ad actum, est aequè illimitatum, & ideo nihil aliud est sic objectum; tamen aliud est objectum secundario terminans, nec oportet objectum illimitatum esse praecise terminans, quomodocunque actum, sicut praecise est movens & ratio actus, quia aliquid potest sequi terminum primum, & esse terminus secundus, nihil autem potest esse secundario movens ad actum. Ex quibus locis & iis, quae Artic. superiori sub Assertione recensentur ex Scoto tam aperte patet illum tenere, nullum objectum posse esse terminum primum, seu primo terminativum, & rationem*

motivam increatae intellectiois, quod non sit illimitatum, adeoque licet sit aliud objectum secundario terminativum, atamen nullum ens illimitatum importare intelligibilitatem primum & immediate per habitudinem ad scientiam increatam in seipso, ut qui Doctorem pro opposito averseant, eum non inspicille se prodant.

Probatur Assertio auctoritate S. Dionysii de Divin. Nomin. c. 7. supra q. 5. sub Assertione 2. n. 232. dicentis, quod Deus non secundum visionem se singulis immittat, sed secundum causam continentiam sciat omnia. Cui concordat id Psalmi 101. *Prospexit de excelsu sancto suo, id est, de seipso Excelsus.* Sed

Probatur insuper ratione, & quidem primo eadem, quam adduximus art. cit. ex discursu & confirmatione illius ante responsum ad Dices, ostendendo quod intelligibilitas creaturarum secundum propriam speciem divino intellectui non sint unibiles, adeoque nec activè intelligibiles ab illo, ita ut habeat rationem motivam, quam rationem amplius hic corroboro: quid est quod est proxime intelligibile, necesse est, ut sit intelligibiliter conjunctum cum potentia intellectiva: at nulla intelligibilitas creata in ratione formae intelligibilis potest esse conjuncta & inesse divino intellectui nisi per speciem & formam intelligibilem increatam, quae est ipsamet Essentia divina, ergo creaturae non sunt cognoscibiles ab intellectu divino, nisi qua per formam intelligibilem increatam repraesentative inexistunt illi. Major patet ex dictis l. c. quia nisi esset intelligibilitas unita intellectui, non esset in illo repraesentatio objecti, neque per vitalem repraesentationem potentia assimilaretur objecto, unumquodque enim repraesentatur, eique potentia assimilatur secundum quod est in cognoscente; qua ratione Theologi communiter decet repraesentationem objecti in Deo non esse, nisi qua per identitatem realem in ratione rei repraesentata involvat Esse divinum, & infinitum in repraesentatione.

præsentando; cognitio divina enim non potest sub illa formalitate non esse infinita in præsentando, ex quo probatur etiam *minor*, si intelligibilis creata secundum esse formæ intelligibilis posset uniri intellectui divino per speciem creatam, tunc cognitio repræsentativa intelligibilis creati vel objecti formalis secundum rationem suam formalem in intellectu Dei esset finita: sed implicat in Deo esse ullam formalitatem finitam: ergo & implicat cognitio in Deo attingens cognoscibilitatem creatam tanquam objectum formale: *minor* est evidens, sequela *majoris* prob. tum quia in noticia finiti non potest esse repræsentatio, nisi quæ formaliter finita, cum nihil, quod non est Deus, habet infinitatem in præsentando; tum quia si noticia specificaretur ab objecto; illo ablato superfluo esse non posset: consequenter vitari non posset dependentia substantiæ Dei (quæ spectat verum creatum tanquam objectum formale) à veritate illa creata, quam per modum primariæ imaginis vitaliter exprimeret.

270 *Dices.* Objectum creatum specificare scientiam Dei solum extrinsecè, adeoque per objectum primarium increatum & quasi causalitatem illius intrinsecam impediri illam dependentiam ab objecto creato. *secundò* illud, quod nihil sit intelligibile, nisi quod intelligibiliter est conjunctum cum intellectu, juxta id decantatum *ex objecto & potentia gignitur noticia*, procedit de objecto motivo, non de terminativo, quamvis immediato.

271 *Contra primò contra primum*, sicut per objectum primarium increatum impeditur dependentia divinæ scientiæ ab objecto extrinsecò & creato, ita & impeditur & prævenitur specificatio extrinseca ejusdem scientiæ increatæ à tali objecto, eo ipso enim quo objectum primarium increatum, quod est Essentia Divina quasi determinat cognitionem Divinam ad esse repræsentativum possibilem secundum speciem increatam, jam ne videatur cognitio divina quasi extraneari à seipsa & ab altero denominari parente, nequit eadem formalitas cognitionis quasi secundum virtutalem distinctionem, quæ attingens creatam cognoscibilitatem induere aliam novam specificationem & repræsentationem præter illam, quæ est ab Essentia Divina, quam attingit tanquam objectum per se primarium, utiq; totius intelligibilitatis creaturarum perfectissime in universorum essendi rationibus, quas in se continet expressivum.

272 *Contra secundò*: Ex quo gignitur noticia,

ab illo obtinetur perfecta & integra specificatio illius, sed concedis illam gigni ab objecto potentia conjuncto velut motivo, & quod creatum sit solum objectum terminativum, quod & nos docemus, ultro concedendo, cognosci à Deo creaturas terminantes Dei cognitionem in seipsis hoc in sensu, quod cognoscantur ab ipso, & illæ terminent divinam cognitionem secundum proprium suum esse, quod habent extra Deum, quatenus tamen in ipso formaliter repræsentatum, & in divina Essentia actum, eo prorsus modo, quo cognitio dependenter à speciebus infusis elicit nullatenus gignitur ab objectis, ad quæ terminantur, sed solum ex speciebus supernaturalibus exercentibus rationem objecti motivi, idigitur quod præstant species infusæ respectu intellectus creati, præstat suo modo Essentia Divina respectu intellectus increati eminentissimo modo, & perfectissime exercens munus speciei universalissimæ & objecti motivi, non solum respectu sui, verum etiam respectu possibilem; unde licet falsum sit creaturas à Deo cognosci secundum esse increatum, neque hoc asseritur aut rationes pro asserto intendunt, quia tunc Deus reapte veritatem entis participati non cognosceret, verum tamen est illas non cognosci à Deo, nisi ex vi motiva vel quasi motiva Divinæ scibilitatis vel repræsentativitatis eminentialis. *Aliud* namque est, aliquid duntaxat cognosci simpliciter secundum esse increatum, aliud cognosci quidem, sed secundum formam intelligibilem aut speciem increatam: primum non asserimus, sed secundum. Primum aut omnino negat creaturam respectu intellectus Divini terminare cognitionem divinam, aut terminare illam secundum esse increatum, quod implicat; secundum non negat, sed modum determinat, nempe cognitionem Dei videre quidem omnem veritatem objecti creati, rationem tamen motivam terminandi cognitionem creaturæ, increatam esse solam visibilitatem seu cognoscibilitatem Dei, sive, quod in idem recidit, cognitionem divinam non terminari ad creaturam, nisi Essentia divina fuerit præcognita ut medium *quod*, illam quasi ducens in tale objectum creatum ut secundarium & terminativum in Divina Essentia actum & repræsentatum.

Notandæ

Vindicatur Aureolus à censura cujusdam Recentioris.

273 **E**X his liquet P. Vekenum disp. 7. de Scien-
tia Dei c. 2. n. 6. & 7. benignius po-
tuisse interpretari Aureolum 1. d. 35. p. 2.
Aureolus. art. 1 & 2. docentem : quod cognitio Di-
vina ne quidem secundo terminetur ad
creaturas cum hac limitatione, sic ut sint
duo objecta formaliter cognita Deus & crea-
tura, sed solam Essentiam Divinam esse uni-
cum intellectus Divini objectum, in quo ejus
cognitio sistat non procedendo ad quidquam
extra ipsam, adeoque plus Aristoteli & Averroi
detulisse, quam sacris literis, verum im-
merito & præproperè nimis hujusmodi nota
inuritur tanto Dædori Archiepiscopo Aquensi
& Cardinali Ecclesiæ Viro in sacra Pagina ex-
pertissimo, ut ejus Compendium in totam
scripturam : Venite, ascendamus ad montem
Domini, stylo scholastico conscriptum testa-
tur, quasi ignoraverit, aut ad deferendum
potius Ethnicis, quam sacris literis, volue-
rit ignorare illa loca Scripturæ, quæ l. c. Ve-
kenus contra illum producit, quæ nihil aliud

probant, quàm oculo Dei omnia esse pervia
& aperta, quod negasse Aureolum nusquam
apparere in suis scriptis, quæ solùm indigi-
tant Deum possibile non cognoscere imme-
diatè in seipsis tanquam in causali motivo &
objecto primario, quo intellectu accipiendū
sunt verba illius, quibus dicit, Omnia vi-
deri à Deo denominativè in alio, non termina-
tivè in se, quod est à Deo videri omnem
omnis creaturæ possibilem veritatem, ita ta-
men, ut ratio motiva terminandi scientiam
divinam in tale objectum non sit ipsum ob-
jectum, sed sola visibilitas Dei, in cujus e-
minencia objectum creatum concipitur, quod
certò non est cognoscere creaturas quasi post
Divinitatis siparium, sed est cognoscere illas
secundum se & proprium suum esse, quod
habent extra Deum, quatenus tamen in
ipso formaliter repræsentatum mo-
do superius expli-
cato.

